

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВ О

1900-1917 pp.

Moderato

Зем- ле, ма- ма, все- ма- мо- ду- ма- и ма- та, си- ли

47

Как де- ло ма- ма- ма, как совесть та- ра- на,
о- сси- ми- в но- ча- ка чер- на, чер-
не- с той но- чи вста- ет из ту- ма- на ви- де- ни- ем
мрач- ным тюр- ма.

Andante slentando

p

У реалістичному напрямі розвивалося в Україні на початку ХХ ст. музичне мистецтво. Значний вплив на його характер справили революційний рух і особливо революція 1905—1907 рр., внаслідок чого кращі композитори, передусім М. Лисенко, К. Стеценко, Я. Степовий, С. Людкевич та ін., дедалі ширше у своїх працях розробляли проблеми, сповнені глибокого соціального і громадянського змісту.

Визначну роль в активізації музичного життя в Україні відіграло створення М. Лисенком у 1904 р. в Києві музично-драматичної школи, яка в 1913 р. була реорганізована в консерваторію, і в 1903 р. у Львові з ініціативи А. Вахнянина Вищого музичного інституту ім. М. В. Лисенка.

№ 96. Київъ — Kiev.

Народный домъ. — Le théâtre nationale.

№ 96. Київъ — Kiev.

Народный домъ. — Le théâtre nationale.

Важливе значення мало також виникнення багатьох хороших колективів, у репертуарі яких чільне місце займали революційні пісні — «Інтернаціонал», «Варшав'янка», «Марсельєза» та ін. Для поширення оперної музики багато зробили постійні російські оперні театри, що діяли в Києві, Харкові та Одесі з другої половини XIX ст., та українські драматичні театри, в першу чергу стаціонарний музично-драматичний театр М. Садовського в Києві, в якому поряд з драматичними виставами за період з 1907 по 1915 р. було поставлено близько півтора десятка опер і оперет Світової слави

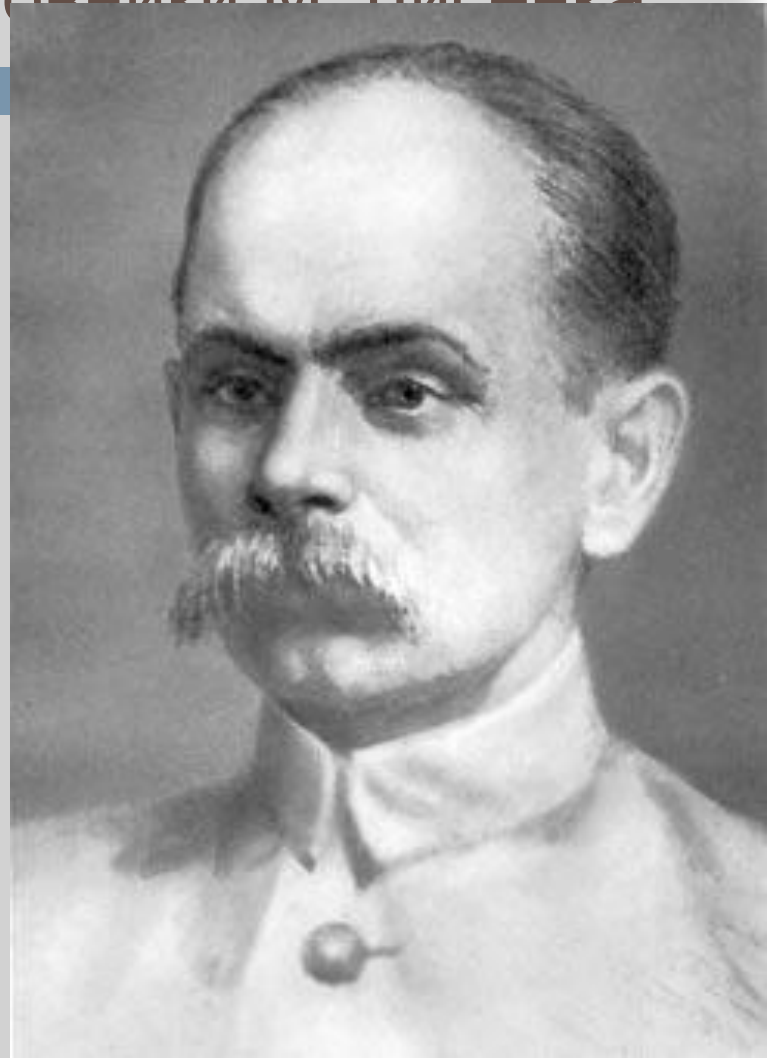

*На початку ХХ ст.
продовжував свою творчу
роботу
Відгукуючись на революційні
події, він написав твори, які
мали глибоко громадянське,
революційне звучання: хор-
гімн «Вічний революціонер»
на слова І. Франка,
драматичний монолог «В
грудях вогонь» на слова М.
Старицького, кантату «До
50-х роковин смерті Т. Г.
Шевченка» на слова В.
Самійленка, опери «Тарас
Бульба» за М. Гоголем і
«Енеїда» за поемою І.
Котляревського та ін.*

Ряд творів високого громадянського звучання написали учні й послідовники М. Писенка

К. Г. Стеценко (1882—1922) написав героїчну оперу «Кармалюк», музично-вокальні твори на слова Т. Шевченка, І. Франка, П. Грабовського, Лесі Українки, солоспіви «Плавай, плавай, лебедонько», «Вечірня пісня», хори «Бурлака», «Рано-вранці новобранці» та ін.

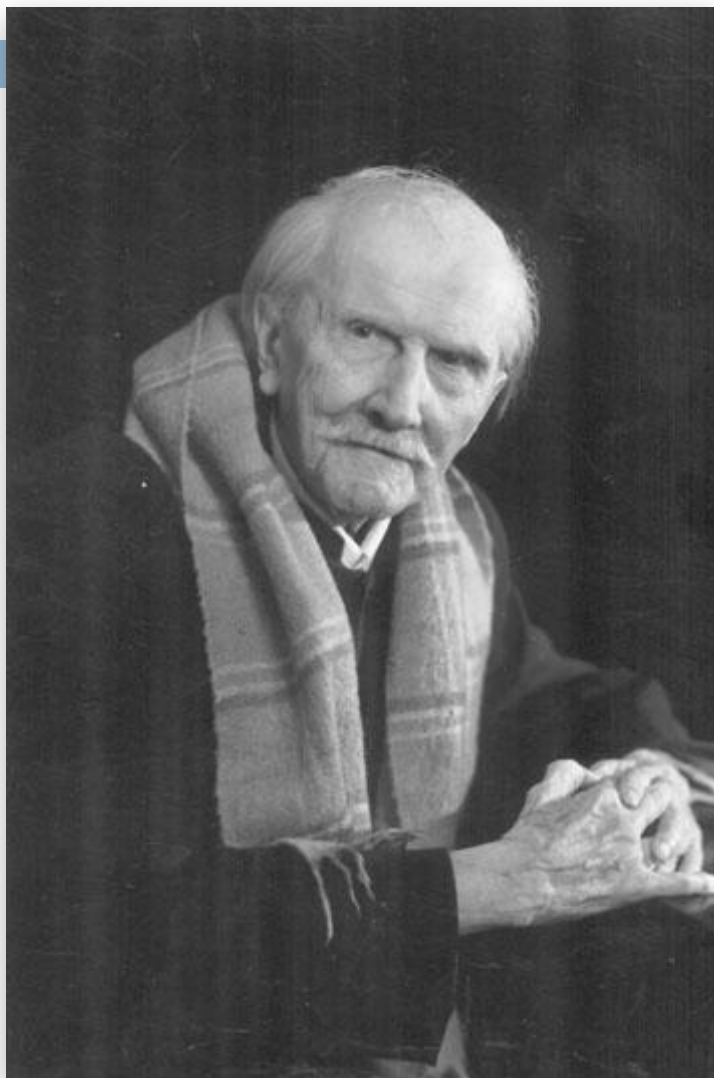

М. Д. Леонтович (1877—1921) найбільше уславився хоровою обробкою народних («Щедрик», «Дударик», «Ой з-за гори кам'яної», «Козака несуть» та ін.) і революційних («Інтернаціонал», «Варшав'янка», «Ми ковалі» та ін.) пісень. Організовуючи учнівські й народні хори, керуючи ними, Леонтович багато зробив для розвитку масового хорового мистецтва.

Видатним композитором, педагогом і музичним діячем був Я. С Степовий (Якименко, 1883—1921). У ряді його творів — вокальному циклі «Барвінки», фортепіанному «Прелюдія пам'яті Т. Г. Шевченка» та ін. — відображено наростання революційного руху, могутність і велич народу, що піднімається на боротьбу за своє визволення.

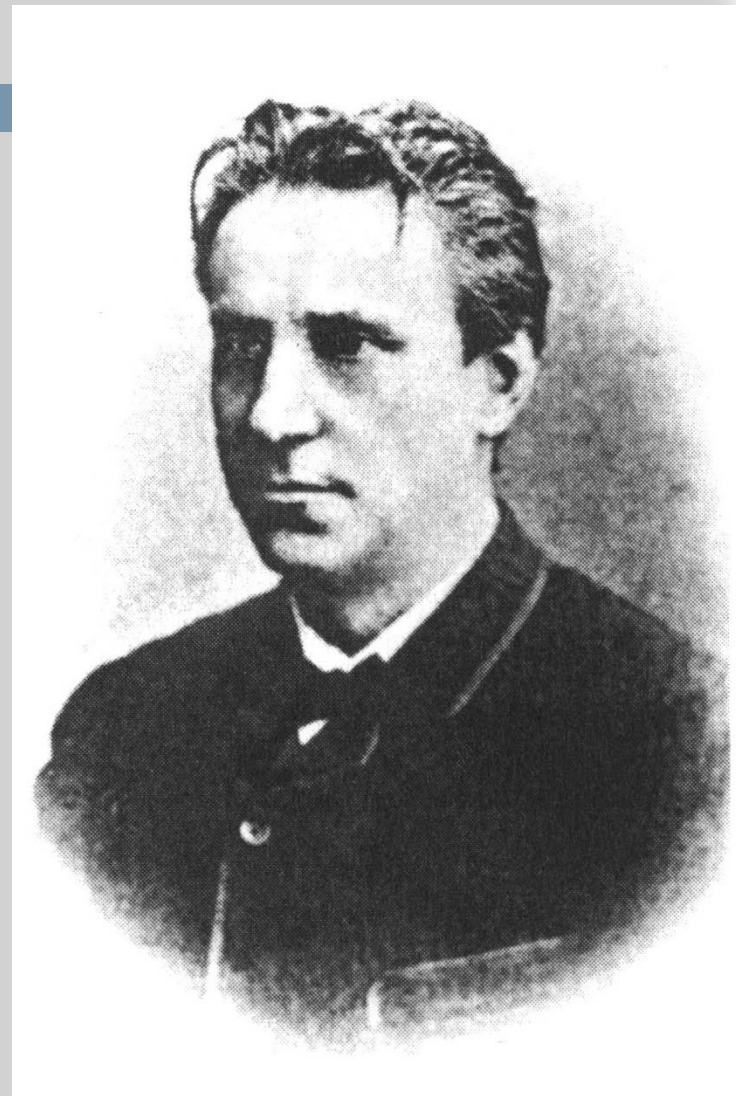

На західноукраїнських землях композитором демократичного напрямку був С. П. Людкевич (1879—1979). У своїх творах — «Хор підземних ковалів», кантатах «Ой вигострю товариша» і «Останній бій», кантаті-симфонії «Кавказ» (на слова Т. Шевченка) — Людкевич оспівував революційних борців, створив образ нескореного народу, закликаючи його на боротьбу.

Активно, як музичний діяч і композитор, працював у Західній Україні А. К. Вахнянин (1841—1908). Він написав оперу «Купало», створив багато хорових і сольних вокальних творів, обробляв народні пісні, брав участь у створенні музичних товариств, був організатором і першим директором Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові. Пісня на музику «Хору норманнів» (до трагедії «Ярополк») стала відомою революційною піснею «Шалійте, шалійте, скажені кати».

Початок

звукореєстрації

Перші грамплатівки зі співом українською мовою були випущені у 1899 році фірмою «Еміль Берлінер» в Лондоні. Записи зроблені під час гастролей російського хору С. Медведєвої. Один запис мав назву «Чорнохмари», вірогідно, це був дует Оксани і Андрія з опери «Запорожець за Дунаєм», інша платівка — пісня «Сонце низенько». На теперішній час ці записи невідомі. У 1900 році «Еміль Берлінер» записав ще сім українських платівок. У Львові у 1904—1905 роках зроблено записи українських пісень у виконанні Г. А.

В Києві у 1909—1911 роках працювала студія звукозапису «Інтернаціональ Екстра-Рекорд», серед перших записів якої (липень 1909) був П. І. Цесевич, вірогідно й інші українські виконавці (каталоги студії не зберіглися). Особливо цікаві 11 записів сопрано О. Д. Петляш у фортепіанному супроводі М. В. Лисенка. Три платівки з цієї серії були знайдені та нині знаходяться у фондах будинка-музею М. В. Лисенка, на них записані пісні «Гандзя» — «Лугом іду, коня веду», «Віють вітри» — «Карі очі» та «Ой казала мені мати» — «Не вернувся з походу». У Києві працювала тільки студія, а виготовлялися ці платівки в Берліні.

З 1911 року в Києві працювала фірма грамзапису «Екстрафон», яка вперше на території України почала виготовляти грамплатівки на місці. Першими українськими платівками, виготовленими в Києві були записи хору М. А. Надєждинського з піснями «Гуляв чумак на риночку», «Ой, летіла горлиця», «Ой, ходила дівчина», «Закувала та сива зозуля» та іншими, усього 7 пісень; тенору І. Є. Гриценко — «Сонце низенько», «У гаю, гаю» на слова Т. Г. Шевченка, « Дивлюсь я на небо та інші», усього 6 пісень; 6 пісень О. Д. Петляш. Ці записи зроблені були раніше, студією «Інтернаціональ Екстра-Рекорд». У 1912 році «Екстрафоном» випущені 10 українських пісень у виконанні хору Я. А. Шкредковського та Н. Немчинова, 11 — у виконанні квартету Б. П. Гірняка; у 1914 році, до ювілею Т. Г. Шевченка — платівки з піснями на слова поета у виконанні Цесевича, Гриценка, Карлашова, Петляш та хору Надєждинського. Записані були такі твори, як «Реве та стогне Дніпр широкий...», «І широку долину...», «Якби мені черевички», «Огні горять, музика грає», «Тече вода в синє море», «Минали літа молодії»

Отже, музичне мистецтво в Україні в період 1900-1917 рр. розвивалось з все більшими темпами. Почали випускати перші платівки, на які записували перші пісні у виконанні видатних на той час співаків. З'явилися нові музичні школи, консерваторії та училища. Це підняло на